

Sisu:

Õpetaja Joann Entson'i 60-daks sünnipäevaks! — »Iloli« toimetis. / 1929—1934. — VII lend. / Möödunud töötajajärgedele rajage uusi tähiseid! — F. Kuhlbach. / VII lennu 5 aastat — ** / Emale — V. Mikkelsaar. / Laiade legendikkude ja palava päikese maalt — H. Jānes. / Sulesõprusest Inglise maaga — H. Raatsin. / Noorus ja hõimuaade — M. Park / Kilde koolipõlvest. / Märg tahvlilapp — Kr. / Täispööre. / Prohvet — Viimane Maltsveti soost. / Meie klass — Albert P. / Kurbus — Benno V. / Nipet-näpet — Inco. / »Iloli« nr. 3 arvustus — F. Kuhlbach. / Poolaastat „T. T. G.-d“, „lil'i“ ja vähe „Karuohakat“ — Roosiristlane. / Keelenurk. / Koolielu. / Kaas — R. Väärsi'lt.

I L O L I

TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI JA
KAUBANDUSKOOLI ÕPILASKONNA
AJAKIRI

V aastakäik

Märts 1934

N° 5—6

Õpetaja Joann Entson'i 60-daks sünnipäevaks!

10. märtsil s. a. võib meie lugu-
petud õpetaja Joann Entson tagasi
vaadata oma kuuekümnepäevasele
eluteele. Sel päeval on kõgil meie
õpilastel ja õpetajatel põhjust õnne

tanud palju kõrgeid mäetippe, kuigi
tee on olnud tihti okkiline ja
võitlus raske. Juba noorest east
alates on ta tööd armastanud ja oma-
nud edasipüüdliku vaimu. See oma-

Õp. J. Entson.

soovida vanale töömehele ja armsale
õpetajale ning pilku heita tema töö-
rikkale elukäigule.

Joann Entson'i elu on olnud mit-
mekesine, võitlusrohke ja täis püüdu
kõrgemale. Tema on oma elus üle-

dus on viinud tema eluvõitlusest läbi
võitjana ja karastanud üha tema elu-
tahet. Tema elutee on meile, noortele,
kes me samuti püüame lumiste mäe-
tippude poole, õilsaks eeskujuks.

Õp. J. Entson sündis 10. märtsil

1874. a. Seliste vallas Pärnumaal. Õppis Riia vaimulikus seminaris, mille lõpetas 1896. a. 1910. a. lõpetas ta Peterburi vaimuliku akadeemia ajaloosakonna esimeses järgus cand. mag. theol. aukraadiga. Selle järele oli ta õpetajaks mitmes kodumaa koolis ja Vilno kõrgemas algkoolis ning poeglaste gümnaasiumis. Alates 1. aug. 1921. a. on ta meie koolide õpetajaks. Pääle pedagoogilise tegevuse on J. Entson töötanud ka vaimulikul alal. Ta on olnud kõstriks mitmes kodumaa kirikus, Peterburi vaimulikus akadeemias ja Vilnos. Hilisemal ajal teenis ta Tartu Aleksandri kiriku ülempreestrina. J. Entson on osa võtnud ka ilmasõjast 1915.—1918. a.

Õpetajana on J. Entsonil olnud hää ning sõbralik vahekord õpilastega. Õpilased oskavad väärikalt hinnata meie vanimat kasvatajat. Iseloomult on J. Entson tagasihoidlik, otsekohene ja õiglane, eluviisilt äärmiselt lihtne. Temasuguseid tublisid ja lihtsaid töömehi on vähe leida.

TKG ja KK õpilased tervitavad oma armsat õpetajat tema 60. sünnipäeval ja soovivad temale veel palju õnnelikke ja päikesepaistelisi aastaid ning raugematut töötahet.

Südamlikke õnnesoove läkitab meie lugupeetud õpetajale tema 60. sünnipäeval ka „Iloli“.

„Iloli“ toimetus.

1929—1934.

Lennates möödub aeg — ta ei peatu, rääkimata tagasitulekust. Jäävad vaid mälestused lapsepõlve päikesepaistelisel rohumailt. Kuid olgem õnnelikud, et mälestusiski võime rännata tagasi noorusmaile!

On tulnud viis kevadet ja läinud viis suve sellest ajast, kui VII lend võttis viimati osa noorusvallatu õpilasperena Kommertsgümnaasiumi aastapäeva pühitsemisest. Viis aastat ei olnud pikk aeg kauges minevikus, mil elutempogi oli aeglasem kui nüüd. Praegusajal on viis aastat küllalt pikk aeg, et võõrutada isegi sõbrast ta parimat sõpra...

Tänavusel Kommertsgümnaasiumi aastapäeval kogub VII lendki jälle üheks perekas, et tänutundes meelde tuletada noid noorusvallatuid õpilasaastaid, mis veetsime meie kooli kitsaste, kuid koduste seinte vahel.

Sel tähipäeval avaldame suurimat tänu lugupeetud dir. V. Tubin'ale, insp. V. Ehrglis'ele, klassijuhatajatele I. Vedler'ile ja A. Kaljo'ile ning kogu meieagsele õpetajaskonnale selle väärtusliku „külakosti“ eest, mida Teie meile nii lahkesti pakkusite õpilaspõlves, mil kool oli meie teiseks koduks!

VII lend.

Lootus on muinasjutu vestja, kes kunagi ei lõpeta oma juttu, ilma et lubaks homme seda jätkata.

*

Palju peab sadama lund meie südamesse, enne kui rahuldume sellega, mis päev meile annab.

*

Hinge tervishoius on unustamisel suur osa; selle käsi, kes liig kaua vaatab tagasi, käib samuti kui Loti naisel.

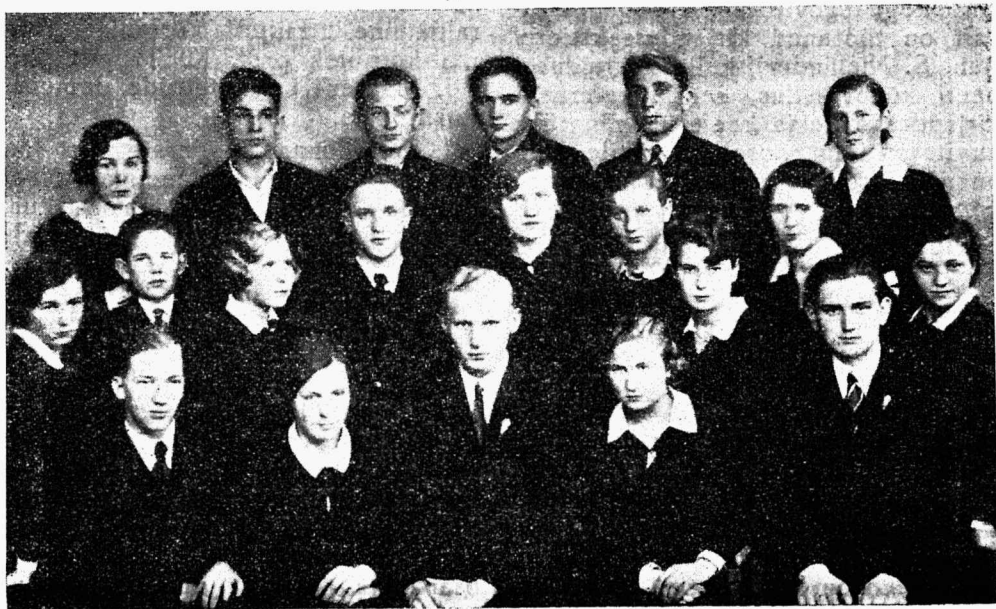
V. A. Koskenniemi.

Möödunud töötajärgedele rajage uusi tähiseid!

Pidulikult ja uhkelt ripub koolis saali seinal valge-puna-roheline lipp! Täna on pidupäev! Meie kõikide õpilaste, õpetajate ja vilistlaste ühine ja segamatu rõõmpäev, sest meie kool, meie teine kodu, pühitseb oma 13. aastapäeva! See on lühike, kuid

Õnnetu ei ole arv 13, sest töö on tagajärjekas olnud nii igapäevastes õpingutes kui ka isetegevuses. Pidev töö on kestnud meie oma ringes ja ettevõtteis, mis on saanud täielise kinnituse ka Õpilask. Juhatuselt ja Esinduselt.

Õpilaskonna esindus.

I rida: V. Toomik, S. Ümarik, F. Kuhlbach (õpilaskonna vanem), M. Tõnisson, K. Salve, M. Saar.
II rida: A. Ehrglis, L. Vari, N. Lavrentjev, H. Tammur, E. Laas, E. Urres, S. Nieländer, L. Kuslap.

III rida: L. Moss, A. Juks, A. Gabrel, E. Sild, R. Lulla ja E. Joonas.
Pildilt puaduvad: E. Leht, E. Prsnjakov, H. Kääp, A. Matmann.

küllaltki pikk meie riigi ajaloos. Meie iseseisva vabariigi asutamine ja ülesehitamine on kestnud neil aastail ning seda kolossaalset hoonet on aidanud püstitada ka meie kool. Rikastanud on ta meie ühiskonda haritud ja teovõimsate kodanikkudega, kes pääle vaimsete väärtuste omavad ka praktilist eluoskust ja vankumata tahet töötada meie riigi ja rahva hüvanguks. Tõsised töömehed on meie riigi nurgakiveks.

Kõige töökamaks ringiks tuleb pidada Muusikaringi (juh. G. Ratnik), kelle suurimaks ettevõtteks oli iseseisva peo korraldamine. Ringi väsimatu segakoor on iga nädal pidanud harjutustunde ning õpitud lauludega ilustanud kõiki õpilaste ja kooli suuremaid ettevõtteid. Päälejõulusest tegevusest on märkimisväärt huviõhtu korraldamine. Ringi dramaatilise sektiooni korraldusel lavastati Õpilask. aastapeoks näidend ja äsja peeti dek-

lamatsiooni-võistlus, millised mõlemad õnnestusid.

Intensiivne on olnud ka Spordiringi (juh. K. Reinvald) tegevus. Ring on korraldanud kergejõustiku-, välis- ja sise-, võrk- ning korvpalli-võistlusi. Muide ka kooli esindusmeeskond on esinenud keskkoolidevahelisel võrkpalli-võistlustel laitmatult.

Humanitaar-ringi tegevus on olnud küllalt intensiivne, kuid kahjuks mitte kogu tegevusrindel. Väga edukalt on töötanud kirjandusseksioon (juh. S. Nieländer), kelle korraldusel peeti kõnevõistlus, seeria referaate kirjandusteoste ja keele üle ning üks huvitav vaidluskoosolek. Pääle jõule on jätkatud referaate kirjandusest, korraldatud kaks ekskursiooni Ülikooli raamatukokku, on välja kuulutatud luuletisvõistlus ja kõigile krooniks oli prantsuse õhtu. Loodusloomatemaatika seksiooni tegevusega võib üldjoontes rahul olla, kuid usulis-eetiline seksioon pole peagu midagi teinud. Tingitud oli see kohase juhi puudumisest. Nüüd on aga leitud sobiv juht, kes on juba mõndagi teinud, päämiselt just vastavate keskkoolidevaheliste ürituste korraldamises.

Tänavu on kõiki aktusi ja mälestuspäevi meie koolis korraldanud Rahvuskultuuriline-ring (juh. H. Tammur), mis küllaltki suur ja raske töö. Ringi tegevusest on veel märkimisväärt laiulatusliku hõimuõhtu ja soome keele kursuse korraldamine.

Keskpäraselt on töötanud Karskuring, kelle ettevõttest erilist tähelepanu pälvib huviõhtu prof. M. J. Eisen'iga ja mõningad huvi- ja referaatkoosolekud.

Maailmavaateline ja Käitumising on meie kooli nooremaid ja ainulaadsemaid üritusi, kuid vaatamata sellele on ringi töö võrdlemisi tagajärjekas ja tähelepanu-vääriv. Päämi-

selt on siin refereeritud akuutsete poliitiliste, aga ka käitumisküsimuste üle. Ringi poolt korraldati ka kirjandite-võistlus.

Rõõmustavalt võime nentida, et Maleringi tegevus näitab tänavu tõusu. Nii on õpitud malemängu teoreetiliselt ja praktiliselt ning teostatud on turniir kooli malemeistri nimele.

Kunsti- ja reklaamiringi töö tagajärjeks on panookavandite ja „Iloli“ kaaneilustuse-kavandite võistluste korraldamine. Hiljuti korraldati referaat-koosolek prof. K. Triigist ühes Ed. Maaser'i karikatuuride demonstratsiooniga.

Õpilaskonna kooperatiiv ja laenu-hoiukassa töötavad eduga. Need ettevõtted omavad erilist tähtsust, kuna neis peegeldub, muidugi miniatüüris, meie tuleviku elu. Koolis tõde ja õigust paneb maksma Õpilask. kohus. Meie ajakiri „Iloli“ on paremaid ajakirju.

Kokkuvõttes võin rahuldustundega öelda, et kõikjal on tehtud tööd. Tänavune aasta on üks tagajärjerikkamaid meie Õpilask. isetegevuse ajaloos. Vaatamata piiratud ja kitsendatud ajale on suutnud ringid peaaegu oma kavatsusi teostada. Arksam osa meie õpilasist on pühendanud oma vaba aega ja ülevoolavat energiat isetegevustööks. Need pole olnud asjata raisatud tunnid, vaid vaba ja iseseisva mõtlemise ning karakterikindla isiksuse kujundajaks! Seepärast enne kõike vabamaid tegevusvõimalusi isetegevustööle ja üha tarmu. Täna sel tähtsal päeval, meenutades tehtud tööd, rajage ka uusi tähiseid ja eesmärke, sest minevik on tuleviku taustaks! Kogu õpilaspere, iga õpilane haaraku täna kinni tähest, eesmärgist, mida taotelgem! Ainult eesmärgiga noorusest võib kasvada üllam inimpõlv.

F. Kuhlbach.

Targal ei ole põhjust oodata hullude tunnustust, samuti kui kaunil ei sobi otsida pimedate kiitust.

V. A. Koskenniemi.

VII lennu 5 aastat.

Ühes tänavuse kooli aastapäevaga mälestab VII lend oma 5-dat aastapäeva. Täppis aeg oleks küll alles 7. juunil, kuid tahtes kasutada seda soodsat silmapilku, mil kaasvilistlased kooli aastapäeva tõttu rohkemal arvul Tartusse koguvad, otsustati pühitseda seda tähtpäeva ühes kooli aastapäevaga.

Lubatagu mul sel puhul teha väike statistiline ülevaade ühe õppurpõlve 7 aastat kestnud õpingu-rännakust. Jah tõesti kestis meie „kommersandi“ elu 7 aastat praeguse 5 asemel ja pea näete miks.

Algasime teekonda 103 liikmelise perena (56 poiss- ja 47 tütarlast) 1922. aasta 28. augusti hommikul tolleaegse Tartu Kommerts- ja Kaubanduskooli II klassi õpilastena (mil-line edu — nüüd alatakse I-est klas-sist!). Aga oh õnnetust, juba järg-misel õppeaastal (1923—24) kukku-sime loodetud kolmanda klassi ase-mel „uue kooli“ — Tartu II Kom-mertsgümnaasiumi (tundke kaasa) — eelklassi! Asi läks aga veel rābala-maks, sest 1924/25 õ. a. degradeeriti meid Tartu Ühis-Kommertsgümnaa-siumi I klassi õpilasteks. Mis sinna ikka saime parata — tuli olukorraga leppida. Saime aga siiski kaotatud 2 aasta eest vāirilise vastukingi — endise 8 klassi asemele jäi gümnaa-siumi ainult 5. See on ka juba mi-dagi — ainult 5! Nüüd on arvata-vasti selge, miks meie pidime praeguse viie aasta asemel seitse kulu-tama, sest siirdusime ju algkooli 4-dast gümnaasiumi.

Tol ajal olid poisid ja tütarlapsed eraldi klassides. Meie 56-lisest poiste perest jõudis sihtjaama vaid 9, s. o. ainult 16,07%. Tütarlaste 47-mest lahkus poistega ühes „rongilt“ — 5, s. o. 10,64%. Jāreldus sellest — teadusrännak nõuab palju „ohvreid“!

Ilgas „jaamas“ lahkujate asemele ilmusid jälle uued „reisijad“. See „vārske veri“ ei suutnud siiski täiesti ühte sulada „vana verega“, mida

nāgime selgesti igal ühis-ettevõttel. Aga see on paratamatus, sest on ikkagi 7 aastat rohkem kui 2, 3 või 4. Mitmed meilt varem-lahkujad on siir-dunud vōōrsile — üks tütarlaps Brasiiliasse ja poisslaps Ühendrii-gesse, kus teenib praegu palgalisena kaitsevāes. Paljud „sōidust“ maha-jāājad on järele „sōitnud“ järgmiste „rongidega“, kuid on ka neid, kes õnne katsusid teistes kooles (Kau-banduskoolis, Treffneri güm. ja Öhtuses güm.).

Kooli lõpetasime 7. juunil 1929. a. 46-liikmelise VII-da lennuna, nendest poisse 21 ja tütarlapsi 25. Kooli-põlve algaastail olnud poiste arvukas ülekaal on kadunud ja naissugu on vōimust võtnud.

Ellu siirdunud noorist teaduse-jūngreist ruttasid poisid kohe oma kodaniku-kohuseid täitma, — kaitse-vākke sundaega teenima, kuna tütar-lapsed asusid oma veimevakkade täitmisele...

Tütarlastest asusid 4 (s. o. 16%) ülikooli, nendest 2 filosoofiateadus-konda, 1 õigus-majandus-teaduskonda ja 1 rohutead. Poistest siirdus kait-sevāest vabanedes 11 (s. o. 52,38%) ülikooli. Nendest valisid stud. rer. pol. tiitli — 6, stud. jur. — 2, stud. theol. — 1, stud. chem. tehn. — 1 ja stud. phil. — 1. Organiseerunud on tütarlastest korporatsioonides 2, seltsides — 1 ja poistest korp. — 3 ja seltsides 1.

Nii mõnigi kaasvōitleja on leidnud oma elulaevukelele kaasreisija ja abielusadamasse purjetanud. Nii on teadaolevail andmeil poistest 3 ja tütarlastest 8 oma kaasadele truudust vandunud.

Surmgi pole jātnud külastamata meie lendu... Ta on nõudnud meilt 5 aasta kestel 3 paremat kaasvilist-last, nendest 2 leidsid õnnetut surma ja 1 suri haiguse tagajärjel.

Ka õpetajaskondki elas üle 7 a. kestel pōhjaliku „ūmberpookimise“. Kuigi ōeldakse, et vaheldus karastab,

siis siin kahjuks ei pea see vanasõna paika. Paremini kõlbaks küll siia vanasõna: mitu kokka rikuvad toidu ära. See on paratamatu nähe, et alaline õpetajate vahetamine mõjub allakiskuvalt õppetagajärgedele, olgugi et iga õpetaja püüab anda oma parima.

Surma läbi kaotasime koolipõlves laulmisõpetaja H. Andrea. Hiljem

on meieaegseist õpetajaist veel manalasse varisenud õp. K. Herman ja ltn. J. Udde.

Viis aastat on küll lühike aeg, kuid selle viie aasta jooksul on siiski kasvanud „hiina müür“ endiste kaasõpilaste vahele — ja nagu ei ulatuks enam sellest üle vaatama, et ütelda endisele pinginaabrile „tere“.

* * *

Emale.

Üht olen ikka näinud naeratavat,
Üht sinisilmset ohvrimeelset naist,
Üht kellele ei ole sarnast teist,
Üht ema väsimatult tegelevat.

Mu ema laulis, kodus laulis ikka
Ja ainult rõõmsad laulud olid need.
Nii näis: see naine kõnnib õnneteed,
Ent tões ta lükkis murepärlid ritta.

O, inimene imeline hall
Kui emasümbol teine — meeldivam
Veel Maarja-neitsist kõrgel üleval.

Ei ole tänusõnu küllalt häid
Ma Sulle ütlemiseks leidnud veel,
Sest tänu — tegevusi raskemaid!

V. Mikkelsaar.

Laiade legendikkude ja palava päikese maalt.

Matkamuljeid Ungarist.

Ilusa maa on meie lõunahõimlased ungarlased valinud ja anastanud endale koduks. Eriti jaheda põhjala elanikule tundub suve veetmine päikeseküllaseil Donau kaldail võluvana ning ihaldatavana.

Kuigi sellest suvest saadik, mil oleskelin säääl kaugel avara silmapiiri ja kõrge ning sinise taeva maal, aastate kerilaud on teinud juba mitu

täisringi, on mälestused sellest matkast veel värsked. Selgesti võin mõttes läbi elada kõike seda ilusat ning kaunist, mida tõin kaasa sääält kaugelt hõimumaalt.

Doonau pärl ja selle ümbrus,

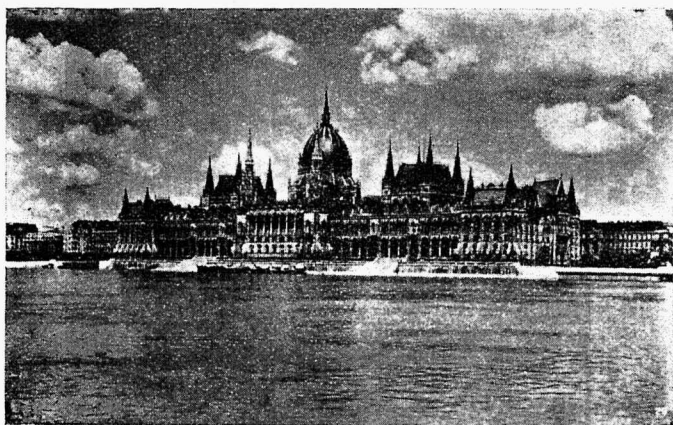
Vägeva Doonau siniste voogude ääres asub see ilusaim linnadest Bu-

dapest ehk Doonau pärl, nagu teda nimetatakse. See on vanade mälestuste ning moodsa tehnika linn. Ta peidab endasse põlist ungarlikku ja palju uuemaaegset. Ta seob idalist kultuuri läänelisega.

Ühel Doonau kaldal — vana ning rahulik Buda paljude iidsete ehitistega, losside, kirikute, hauakoobaste, kindlustega, mille hulgast uhkesti end välja tõstab auväärne Ungari kuninga loss, ja teisel kaldal — suurlinlik Pest moodsa ehituskunsti luge-

Siin on mägesid ja orge, kaetud tiheda metsaga. Tore on siin veeta vaikselt õhtupoolikuid. Lased kanda end hammasraudteel mägestikku, uitad siin tunde mööda metsaaluseid ringi, laskud ja tõused mööda võsaga kaetud mäenõlvu ja naudid mäeharjadelt avanevaist piirituist vaateist ümbusele. Kaunis on Budapest siit vaadatud, eriti õhtul, mil loojenev päike värvib õhkupunaseks linnatornid. Ühele mäele on ehitatud vaatetorn, et vaatleja pilk võiks keelamatult lennata

Ungari parlament.

matute toodetega, parlamendi, teatri, muuseumide, kohtupaleede, saunade ning ausammastega. Ja neid kaht linnapoolikut sõlmivad ühte seitse kauniduses üksteisega võistlevat silda.

Budapesti rohkearvulisi ehitisi paistab silma ja ületab teisi oma kummalises ilus Ungari arhitektuuri suursuguseim saavutus, uhke ning võrratu parlament, mida loetakse Euroopa kaunimaks riigikoguhooneks. See meisterteos, mis on saadud mitmesuguste eri stiili elementide salapärasel segamisel, kusjuures valitsevaks on jäänud uusgootika, jätab vaatajasse oma suurejoonelisuses unustamatu mulje.

Tõesti, Budapest on ilus ning stiilne linn.

Aga ilus on ka Budapesti ümbrus.

kaugemale ning ulatuks nägema üle kõigist takistust. Laupäeva ja pühapäeva öösiti on see torn palistatud elektritulede ridadega, nii et ta paistab kaugelt kui mingi muinasjutuline loss.

Mäehaldjate maaaluses riigis.

Kui peaksin rääkima millestki eriti huvitavast ning unustamatust episoodist oma Ungari matkal, siis ei saa küll vaikida külaskäigust Pálvölgy'i koobastikku.

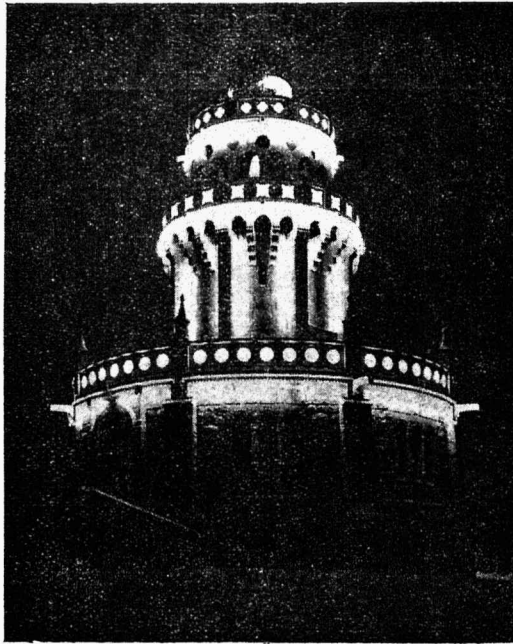
Ühel juulikuu päeval soovime külastada neid, kellest oleme kuulnud nii palju oma kooliajal ja veelgi varasemas eas, tahame üles otsida mäevaimude päriskodu. Teatakse olevat

küll vee-, õhu-, lossi-, isegi rahaauguvaime; aga kõigevägevamad öeldakse olevat just maaalused vaimud. Nende kätte olevat usaldatud kõik maapõue rikkused.

Budapesti ümbruse mäed koosnevad lubjakivist. Ühes neist mägedest asubki Pálvölgy'i maaalune koobastik, mis alles paarkümmend aastat tagasi üles leiti lubjakivi kaevanduse

õudsegi mulje. Kulub tükk aega, enne kui harjud oma ümbrusega ja võid hakata ligemalt silmitsema seda võõrast maailma.

Koobaste laest tilgub alla lubjaveet ja keelega seda katsudes tunned kergelt lubjavee maitset. Tilkumise tagajärjel ongi koobastikud täis igasuguseid ilusaid purikaid. Koopa laest tilkuvast lubjaveest moodustu-

Elisabeti vaatetorn oma õhtuses hiilguses.

tööde juures. Kaevamine jäeti seisma ja säilitati ning seati korda vaatamiseks need muinasjutulised koopad.

Ilm juhtub olema haruldaselt palav, kui laskume sellesse maaalusesse riiki. Meid võtab vastu jahedus, mis tundub karastavana raugestava suuve päikese otsese mõju alt tulnuile. Koobastikud on valgustatud hämara valgusega, mis tuleb siia-sinna asetatud elektrilampidest. Oma keeruliste käikude, imepärase laestikkude, seinastikkude ja sammastikkudega jätab see maaalune riik maapäält tulijasse omapärase ja esiteks veidi

vad lae alla purikad, mis aegamööda pikenevad, kuni nad viimaks ühinevad koopa põrandaga. Kui nad alles ripuvad lae küljes, ulatumata põranda külge, siis nimetatakse neid stalagtiitideks. Kuid purika otsa ei jää kogu vesi peatuma, muist tilgub säält alla põrandale, kus ta aja jookul sünnitab uue purika, stalagmiidi, mille terav ots on pööratud üles. Aja jookul võivad stalagmiit ja -tiit ühte kasvada. Seda osa, mis neid ühendab, nim. stalagnaadiks. Koobastiku laed on täis sääraseid valmimisel olevaid ja valmeid puri-

kaid, mis annavad koobastikule iseguse vaatepildi.

Sündides on need lubjakivi-purikad omandanud väga erisuguseid, sageli kummalisigi kujusid. Näib, nagu oleks stalagmiitide ja stalagtiitide vormimisel pääle veetilkumise juhuliku töö tegev olnud ka mingi nähtamatu käsi. Me leiame kujusid, mis elavalt meelde tuletavad inimestepaari, muinasjutulist lindu, katoliku templit, veejuga jne. Muidugi täiendab meie fantaasia seda, mis puudu jääb. Koobaste salapärasust aitab suurendada veel helide vastukaja. Iga jalaaste, sõna, kivikukkumine kostab siin tuhandekordselt vastu.

Pikkade aegade jooksul on veetilkumine tekitanud stalagmiite, mille kõrgus on kuni 5 m. Meile räägitakse, et veetilkumine suudab anda stalagmiidile saja a. jooksul ainult ühe sm võrra pikkust juurde. Nii on siis sääraсте viiemeetriliste kogude tekkimiseks kulunud vähemalt 50 000 aastat. Tahtmatult jääd mõtlema sellise kõrge vanaduse juures, mis ületab väeti inimese ea tuhandekordselt. Milline pikk ja segamatu rahu pidi valitsema koobastikus selle aja jooksul. Ja kui vahelduv ja kärarikas on selle kõrval inimese lühike elukäik!

Pärast ligi kahetunnilist matka maaaluses riigis juhatakse meid tagasi maa pääle. Keha väriseb maaalusest

Vaade Pälvögy'i koobastikust: Stalagmiit mehega.

jahedusest ja sellepärast jääd mõnundega seisma palava päikese kiirtesse ja mõtled sellele muinasjutulisele riigile, milles hiljuti viibisid. Katsud end vabastada mäevaimude mõjust, kelle olemasolu uskumisele tahtmatult kaldusid sääl all.

H. Jänes.

Sulesõprusest Inglismaaga.

Juba kaks aastat tagasi võimaldas meie inglise keele õpetaja meile ühendusse astuda kirja teel inglise koolinoortega. Olime huvitatud sellest suurest ja vägevast riigist, eriti aga selle noortest. Peagi tuli kiri ühele ja teisele kaugelt, kuna mina olin üks viimastest, kes omandas kirja.

Mu korrespondendiks on ühest vanast aadli suguvõsast põlvnenud

šatään tütarlaps, nimega Lorna. Ta võib oma ema poolt sugulasi lugeda tagasi 1500. aastani, kuna isa pole tal aadlik, vaid on pärit linnakodaniku seisusest. Sellepärast ei loe ta ka end aadliks. Praegu töötab ta ema Cambridge'is keskkooliõpetajana, isa on valitsuse ametnikuks ja eksamitööde protokollijaks Cambridge'i ülikoolis. Pääle selle õpib ta isa üli-

koolis loodusteaduskonnas. Ka Lorna vend on üliõpilane.

Üldse võib tähele panna, et see perekond armastab loodust. Neil on üksik maja, nagu kõigil inglastel, kuid pääle selle veel suur aed, kus isa ja vennad teotsevad taimede ja putukate uurimisega. Isegi suuremaid linde kasvatavad nad säääl, näit.: öökulle, kes on nii taltsaks saanud, et ei puutu

Suleliitlane Inglismaalt oma kodus.

vähemaid laululinde. Neil on aias palju sorte taimi, mida vend aegajalt kogub ja kuivatab ja nõudmiste pääle saadab teiste maade ülikoolidele.

Mu inglise sõbratari ja ta perekonna lõöksõnaks on: vesi, päike ja puhas õhk! Suvel suvitab ta koos ema ja noorema vennaga Šotimaal, kuna isa ja vanem vend külästavad neid autoga ainult pühapäeviti. Šotimaal on neil oma väikene suvila, muidugi ainult oma päralt, just mere kaldal, nii et Lorna ei saa öösi magada, vaid kuuleb tihti tuule ulumist ja mere koledat kohisemist. „Küll on aga tore meres supelda, ujuda miilide kaugusele, astuda purdele,

hüpata sügavasse mererüppe ja siis ruttu tagasi ujuda ikka kalda poole, muidu »söüb hai« minu ära, või võtab varbast kinni...», kirjutab Lorna. Ta on hää ujuja. Igal võimalikul juhul on ta vees. Cambridge'is külastab ta aasta läbi ujumisbasseine.

Ta on gaidide vanem ja viibib suveti kaks nädalat laagris. Laager asub neil Šotimaal ühe suure mäe jalal sügavas metsas, kus nad elavad kuuekesi telgis. Möödunud suvel oli neil laagris üle 500 gaidi. Siis olevat lõbus olnud. „Šotimaa on väga ilus — loodus on talle armuline olnud. Kunagi ei hakka siin igav. Ikka suured põlised metsad, kõrged kaljused mäed ja sügavad orud ja sekka ka mõni kiirejooksuline jõgi...“ kirjutab mu sõbratar. Laagri lähedal on neil jõgi, kuid väga sügav ja kivine, nii et supeldes võib haiget saada, kui satud vastu veealust kivi. Nemad seda suplust ei harrasta, vaid teevad igapäev pikema jalutuskäigu 3 miili kaugusel asuva mere äärde. Otsene tee minevat neil üle kõrge mäe, millest tuleb üle ronida — aga see olevat tore sport ja lõbus; kui veel mõni komistab, siis naeravad kõik. Kõige ees läheb gaidide päalik oma prouaga, nende järel sammuvad gaidid pika nõoriga ühendatult, sest siis olevat julgem. Kui nii on nädal matkad, siis tunneb Lorna igatsust vaikse majakese järele linnas ehk Šoti mere ääres. Kui laagrielu on lõppenud, sõidab talle teenija järele, kes viib ta autol suvituskohta tagasi.

Lorna on kirklik uisutaja. Talveks on neil asutatud uisutamiseks erilised kunstlikult jäätatud platsid, kus nad mõni aeg saavad uisutada, sest nende kliima on soojem kui meil. Talvel on neil keskmiselt ainult 4–5° C külma ja seegi aeg on lühike. Veebruaril lõpul saatis ta mulle juba priimula, mis ta aiast oli noppinud, kuna meil on siis veel sügav lumi.

Mängudest harrastab ta tennist. See on Inglismaal populaarsematest mängudest. Koolis on neil mitu tennisplatsi. Ka kodus mängib ta isa

ema või vennaga. Samuti ka hockey on neil läbilõõnud mäng.

Ta käis Kõrgemas Tütarlaste Koolis. Nüüd ta on selle juba lõpetanud ja valmistab end vastu ülikooli eksamitele, et sinna astuda, kui saab 18-aastaseks. Koolis olles kandis ta rohelist volditud seelikut valge bluu-siga. „Praegu võin ma kanda igasugust kleiti ja kingi, kuid koolis olles vihastasid mind alati nõõritud saapad. Tundsin alati, et mu jalad on vangis...“ kirjutab ta. Ta käib nüüd ballidel ja kirjutab, et tunneb end hästi seni, kui astub sügisel ülikooli, siis peab alluma selle korrale. Ülikooli kord olevat kõva.

Lorna on huvitatud meie riigist ja rahvast. Ta ei teadnud enne Eestist muud, et see on üks Balti riikidest ja tema keel on üks ilusamatest maailmas, nagu kinnitanud seda üks tema õpetajaist. Kuid nüüd ta juba teab Eestist palju, palju enam. Ta tunneb kaasa Eesti saatusele ja vihkab sakslasi, kes meid nii kaua piitsutasid. Lorna tahab kuulda raadio kaudu Eestist, aga see pole tal õnnestunud. Kuuleb küll Helsingit, kes karjub: „Huomio, Huomio, Lahti Helsinki,“ või „Toivotan kaikille...“ ja Leningraadi, kes mõirgab: „Dovvedanja! Spakoiny notši.“ Aga Eestist pole ta kuulnud kunagi mitte midagi. Ma ei teadnud talle ka selles suhtes nõu anda, sest pole teadlik, kas Eestit kuuleb üldse nii kaugele, või pole ta ise tabanud lainet.

Mu sõbratar on huvitatud meie keelest ja tahab seda õppida. Kirjutasin talle, et eesti keele grammatika on väga raske võõrale õppimiseks, aga eks ta või õppida mõned sõnad, sest selle keelega pole tal elus midagi teha. Kirjutasin talle siis mõned sõnad, ühes ingliskeelse tõlkega. Järgmises kirjas ta oli ka püüdnud eesti keeli kirjutada: „Tervitama sina palju, tahtma, soovima Lorna sina!“ Ta kavatses esimesel võimalikul juhusel sõita külla Eestisse, et tutvuda põhjalikumalt

Eesti elu-oluga, sest see meeldivat talle pööraselt.

Kirjavahetus inglise koolinoortega on meile suureks kasuks. Meie saame sellega oma inglise keele oskust arendada ja õpime tundma suurt Inglismaad, võttes nii mõneski asjas neilt eeskujut. Inglise on koduarmastaja inimene, ta soovib rahukõigile, on kaastundlik, ehkki vahest sõnakehv. Ta

Inglise gaidid laagris. Teine paremalt suleililane Inglismaalt.

on kokkuhoidlik, edasirühkiv, püüdes saavutada neid eesmärke, mis vahest meile näivad kättesaamatutena. Ta armastab kunsti, teadust ja suurema osa vaba ajast pühendab ta sellele. Üldse saame meie kui noor rahvas neilt kultuurilt kõrgemal seisvalt rahvalt palju õppida. Sellepärast noored, suled kätte, et sõprussidemed järjest laieneksid, sest meie väikesel riigikesel on tähtis, et tunneksime põhjalikult selle vana suurriigi elu-olu ja otsiksime isiklikku tutvust tema noortega.

H. Raatsin.

Noorus ja hõimuaade.

Iga elujõulise nooruse tunnuseks on kõrged aated, mis õhutavad noori ründama ja teotsema õilsate eesmärkide suunas. Ei ole kujutatav tarmukas ja ideeline noorpõlv ilma aatevõitluseta. Kõrged ideaalid ja nende eest võitlemine annavad noorusaastatele sisu, hoiavad noori tardumast vanadesse eluvormidesse, õhutavad neid tööle ühiskonna parema tuleviku kasuks.

Tänapäeva noorsoos on märgata viimasel ajal huvi kadumist ja ükskõiksust noorusideaalide taotlemise vastu. Ei ole meil enam niisugust suurt ja ideelist noorsooliikumist nagu aastakümne eest, mil laialdased noortehulgad otse põlesid võitlusvaimust, mil oli kõrgeid aateid ja ideaale, mille taotlemiseks noored end üleriiklikult organiseerisid, korraldasid kongresse, noortepäevi, andsid välja ajakirja jne. Ei küsitud siis isiklikkudest kasudest ja mugavustest, vaid kaalul oli rahva ja ühiskonna tulevik. Revolutsiooni keerisest tulnud ühiskonnal oli noorsoole palju pakkuda. Kerkisid esile uued ideed ja probleemid, uued aated, mis äratasid eriti noorpõlves suurt vaimustust. Nüüd on aga need ideed juba vananenud ja laialdastes hulka-des poolehoidu minetanud. Nüüd peame leidma uue noorus-ideaali, mis paneks noorte hulgad uuesti kihama ja ärataks meie tuimunud noorsoos uut vaimset võitlusmeeleolu ja ründamisindu. Selleks uueks ideaaliks kujuneb rahvus- ja hõimuaade, millega noorsugu senini on vähe tegemist teinud. Need on aated, mis alati on pinda leidnud kõigis rahvakihtides, mis on kaasa tõmmanud suuri hulki, vaatamata erakondlikule ja usulisele kuuluvusele. See jõuline ja ülev aade suudab ka noori kaasa tõmmata ja äratada neis uut vaimustust. Juba ongi märgata meie noorsoos huvi tõusu rahvusküsimuse vastu. On sütitatud juba mitmeid rahvuslikke tulukesi noorsoos ja võib näha, et varsti terve noorus rahvusaatest vaimustub. Kuid

selle kõrval ei tohi unustada hõimuaadet, mis on rahvusaatega väga lähedalt seotud. Meie rahval võib olla üksnes koos hõimlastega suurt ja kuulsusrikast tulevikku. Seepärast peavad noored kõvendama ja looma uusi sidemeid hõimrahvaste vahel. Silla ehitamine hõimrahvaste vahele, nende lähendamine üksteisele ja vastastikune kultuuri tundmaõppimine on hõimutöö eesmärk ja selles suunas peavad teotsema ka noored.

Soome-ugri rahvad moodustavad arvuliselt vähe üle ühe protsendi kogu inimkonnast, kuid kultuuriliselt on Soome-Ugri osa maailma vaimses elus palju suurem. Meie rahvad on andnud inimkonnale suuri teadusmehi, kirjanikke ja kultuurilist omapära. Soome-ugri rahvad on vaimselt arenerumaid rahvaid maailmas. Kuid meie osa inimkonna kultuuris oleks veelgi suurem, kui soome-ugri rahvad moodustaksid ühtlase terviku. Laialipillatuna üksteisest suurte rahvaste keskele on väga palju soome-ugri rahvaste kultuurilisest omapärast kaduma läinud. Et süvendada soome-ugri rahvaste kultuuri, peame looma oma vennasrahvastega tihedamaid sidemeid, õppima neilt ja pakkuma ka neile osa oma kultuurilistest varasalvedest. Selle eesmärgi saavutamiseks peame hakkama teotsema hõimuaatega. Hõimuaade peab moodustama ühe tähtsama osa noorsoo edaspidises isetegevuses.

Noorte ülesanded hõimupõllul on väga suured ja mitmekesised. Sellel alal on noorsool palju tööd teha. Kõigepäält tuleks moodustada koolides hõimuringe või sektsioone, kes koondaksid oma ümber vastavate huvidega õpilasi ja arendaksid noortes hõimutunnet. Meie koolis on võtnud hõimutegevuse oma programmi rahvuskultuuriline ring, kes sellel alal on paljugi korda saatnud, korraldanud hõimuõhtuid ja soome keele kursuse. Ka teistes koolides on hõimuküsimusega teotsetud. Kuid senine töö on

ikkagi veel algeline ja vähe tagajärgi andev. Hõimuaade peab haarama täielikult meie vaimselt ärksama koolinoorsoo. On tarvis selgitada noortele hõimuaate mõtet ja tähtsust, korraldada vastavaid referaate, kõnesid, hõimuõhtuid, anda ülevaateid üksikute hõimrahvaste elust ja tegevusest jne. Enam rõhku peaksid noored panema hõimrahvaste kirjanduse lugemisele. Erilist tähelepanu tuleks pühendada soome kirjandusega tut-

noortega, alustada nendega kirjavahetust ja Soomega põhjalikumalt tutvuda. Ja võimaluse korral matkaku noored ise Soome tundma õppima meie vennasrahvast, vaatlema kaljuderikka järvedemaa loodusilu ja sõlmima selle noortega sõprussidemeid.

Nii süvendame hõimutunnet, kõvendame sidemeid vennasrahvaste vahel. Siis areneb hõimlus kõigis vennasrahvaste noortes. Aastatuhandete eest oli terve Kirde-Euroopa soo-

TKG VI ja VII lend Juh. Liiva kalmul 1928. a. sügisel.

vumisele. Soome kirjandus on paremaid maailmas ja rohke arv vennasrahva kirjanikkude teoseid on tõlgitud eesti keelde. Ka ungari kirjandus peaks huvitama meie noori. Hõimrahvaste kirjandusest peegeldub meile nende rahvaste iseloom ja hingeelu, nende töö ja võitlus, mis viib meid lähemale meie hõimude muredele ja rõõmudele. Rohkem rõhku peaksime panema aga hõimrahvaste keelte õppimisele. Esmajoones peame õppima soome keelt, mida meil hõimutöös kõige rohkem tarvis läheb. See võimaldab meil kontakti astuda soome

mesugu rahvaste käes. Pole võimatu, et meie rahvad kord jälle oma ennemuistsed õigused jalule seavad, sest ajaloo käik, kuigi ta on toonud soomesugu rahvastele palju murepäevi, võib teha ka õnneliku pöörde. Oleme tõusev rahvas Läänemere koidukaldal ja meid ootab suur tulevik. Seepärast asume tarmukamalt teotsema hõimupõllul, et valmiks kiiremini ühine soomesugu rahvaste kodu. Saagu hõimuaade meie uueks noorus-ideaaliks!

M. Park.

Räägitakse, et lõoke võib lennata nii kõrgele, et ta lööb pää vastu tühjuse seinaga ja langeb siis surnuna alla. Mõtte ajalugu teab jutustada palju säärasteist allakukkunud lõokesist.

*

Kui langevad lehed, koguneb mahla. Kui unistused purunevad, küpseb isiksus. Ilma sügiseta pole kevadet.

V. A. Koskenniemi.

Kilde koolipõlvest.

Tahan jutustada mõnest omapärasusest, mis valitses toleaeegses koolis ja millised ajaratas oma rännakul on kolikambrisse heitnud. Tahate pildikest saada toleaeegsest koolipoiste elust, siis tulge kaasa minuga aastat kümme minevikku.

Praegusajal ei esine õppeainena plastika, aga meie ajal oli see üks kardetavamaist aineist. Eks ole imelik — poistel plastika! Mis need tulevased tulundustegelased plas-

Ei aidanud ka „viisipärasest“ lühikeks lõikamisest, vaid nõuti, et nr. 0-ga olgu puhas! Ainuke päästeingel oli kooliarst, kui tema andis tunnistuse, et see ja see õpilane peab „kaitseks surma“ vastu kandma pikki juukseid. Tolle loa saamine ei olnudki kerge. Niipea kui sa juustest juttu tegid, käratas: „Välja!“ Ei aidanud palumine ega miski. Ot-sas! Teine võimalus pikki juukseid saada oli sellise obaduse pähe saa-

VII lend ekskursioonil Soomes 1929. a. suvel.

tikaga pääle hakkavad? Aga ta oli, ja meil poistel siiski hinge välja ei võtnud, elame ikka ja kaunis hästi. Ega siis plastika kui niisuguse vastu olnudki kellelgi midagi ütlemist, aga need tuhat piasija, mis käisid ta kaasas, olid murelasteks. Ei tohtinud sul pikki küüsi olla! Ja ega siis üks maniküüriga lepitud, isegi varvastele tuli pediküüri teha. Tihti said vaesed poisid pumba all külmetada jalgade küürimisega, sest veevärki polnud, aga jalad tulid puhtaks teha. Sellest oli veel vähe — ka pesu kuulus kõva kontrolli alla, nii et plastika tunni eelpäeval oli kodus põhjalikum „küürimispäev“.

Teine valus küsimus oli juustega. Ei tol ajal tohtinud selliseid kõrvadeni ulatuvaid juukseid kanda nagu praegu.

mine, et sinna enam juuksed ei tahtnud hästi kasvada, siis anti luba „häbi“ varjamiseks kasvatada pikki juukseid. Ei päästnud ka rahapuu-dus juuste mahavõtmisest, sest klas-sijuhataja pistis tarvilise summa pihku ja pää olgu paljas. Kui selline eba-ausal viisil „rikastumine“ kippus liiga moodi minema, siis lisati rahaandmi-sel juurde: „Aga homme toote ära!“

Tütarlaste nuhtluseks olid valged põlled — üks must ja teine valge. Musta kanti igapäevasel koolitööl ja vähem-pidulikel juhuseil, aga valget siis, kui must ei olnud küllalt pidulik. Milliseid lahinguid löödi kooli aasta-päeva eel nende põlledel pärast! Kat-suti temast lahti saada. Küll otsiti vabandusi: kurdeti, et pidulised arvavad meid ettekandjateks jne.

Isegi meie märkide-õhtul esineti täies „esindusmundris“.

Tegime omal ajal väikese ajakirjagi. Ärge mõelge, et ta oli selline tore ja trükitud nagu nüüd „Iloli“. Oh ei! Oli käega ümber kirjutatud, sisaldas siiski mõned joonised ja karikatuurid. Aga peaasi, et meie klass oli see, kes sai hakkama vägiteoga ja valmistas ajakirja, olgugi et ta nüüdsega võrreldes seda nime ei vääraks. — Aga ta oli algupärane, oli meie oma näputöö nii vaimselt

kui ka materiaalselt seisukohalt. Idee sai alguse meist enestest, kuid lõk-kele aitas teda puhuda keeleõpetaja K. Martinson. Oi, olid ikka päevad, kui loeti kogu koolis ette meie ajakirja! Ei usu, et nüüd tuntakse enam sellist rõõmu ajakirjast kui tol ajal, sest siin on juba tehnika maik man ja see on muutunud kuidagi šablooniliseks. Aga kõik mis on šablooniline, ei ole nii huvitav. Ma ei taha öelda, et ajakiri pole väärt. Oh ei! Ta võib olla väärtuslik ja ongi seda.

Märg tahvilapp.

Paar viset vilistlaselt.

Otse hämmastavalt pakub aeg lahendada ja seedida uusi ülesandeid, sihte, elamusi, iseloomu ja nägusidki. See on põimitud lähedalt edasiliikuva eluga. Kes ei pääse enam vankri äärele edasi sõitma, jääb maha... Kes istub püstipäi, hääolu muie näos, see tunneb vankri rappumist. Kondid on küll hellad, aga vilistab säärane... Olevik elab meis ja teeb meid rahutuks, rahutus on aga elu tuiksoon. Taoti tuleb ju silme ette mõni möödunud maantesopp... On kummaline, et esemed ja nägemused oskavad rääkida. Nad on mineviku inimesed, kes ei tee rahutuks. Kõik läinu on kaugel ja virvendab hämaralt. Aga läinu istub meil ka peo pääl, sest meil on silmad, kõrvad ja nina, et näha, kuulda ja haista ka seda hämarust.

Tarvitseb näha mõnd inimest, kelles pika tunnistamise järele leiad koolivenna. Sobitame juttu, mõtleme tsipa, kuis oli meie endine läbisäämine... Haa, vestleme ja poetame sisse ka mõne vana asja... Mõni on võõraks jäänud, ütled talle „teie“ see ja see. Kuid sobib siiski märku anda, et „tolle“ talu rehe all olime

kord vihmapaos. Ja kulme kergitades vastab teine: „Ja lähimärjad siiski, eh-hee...“ Ja korraga teeb naer ilma heledaks, keele lahkeks. Kuid teine hää! on jälle kuidagi südames kinni, sa kuuled teda turja tagant, võid väriseda liigutusest, kuid võid pöörduda ja hõisata: pea! Kõrv haarab enesesse juba peenemad niidid. Kuid nina näikse otse tütarlapselikult õrn.

Pehkinud laua või seina lõhn võib panna ninasõõrmeid värisema, kui see saatis kord sündmusi. Mõnel inimesel on alati juures iseäralik lõhn ja lõhnad on sageli määratud kohtumisele. On juhuseid, kus siis mineviku rahutus elustub püsti ajades kui laine. Mul kahjuks on halb nina ja vist pole palju sellest tundnud, mida-keda tunda võidak. Minu nina on märja tahvilapi nina.

Märga nuustikut kohtan ma vahel — ühte, millega pestakse, teist, millega tolmu pühitakse. Ühed on jälle maalermeisteril kasutada ja teistel on täpsalt märja tahvilapi lõhn. See oli kord hädavajaline, eks ole? Tahvel oli koolis ja sina kirjutasid sinna

ja kustutasid lapiga kriiti. Ja kuna elu elu nii sageli sunnib heitma enesest vanu tõekspidamisi, mis paneb idanema kahtluseseni, siis muutud kahtlevaks kõige läinugi kohta, et küsid

eneselt päris tõeliselt: oled sa üldse koolis käinudki?

Ja ma vastan enesele, et olen, ja käin nüüdki veel vanas koolis märja tahvililapi kaudu.
Kr.

Miina Hermann.

Pühitses 9. veebr. s. a. oma 70 a. sünnipäeva.

Täispööre.

On külm südatalve varahommik. Vinge tuul puhub jõe poolt ja paiskab vastsadanud kergeid lumehelbeid alles sõtkumatult tänavalt vastu planku. Vihased tuulepuhangud lõõtsuvad ümber gaasilaterna. Näib, nagu tahaksid nad kustutada seda. Iga puhangu järele väriseb leek ja muutub väikeseks, vahel otse pimedaks. Siis raugneb tuul jälle hetkeks. Kүүrus, palitukraedesse ja suur-rättidesse peidetud nägudega turule tõttavad inimügarikud kiirustavad läbi hämarate tuisulainete.

Kooli õuevärava ette on tuul puhunud üle jalgteee pika ja kõrge hange, mida kühveldab pikk mees laia puu-

labidaga. Tumedit kõmised labidas konarail pehmes hommikuvaikus. Kühveldajal näib soe hakkavat. Ta võtab isegi laiad labakindad käest ja topib need otsapidi oma pihtkasuka taskusse.

Tuleb väike koolijüts, väike nagu malepulk, sinise põhjaga vormimüts kuidagi kõrgel päälael, mis annab tunnistust vormikandja alamasse klassi kuulumisest. Tuleb, silmab kühveldajat, ning käsi, mis senini külma kaitseks kõrva pääl oli, tirib kiiresti mütsi põetud päänupult. Kühveldaja noogutab vaid uhkelt päd. Tuleb teine poisijõmpikas, samasugune, ainult pisut punasema nina ja vesise-

mate silmadega, tervitab samuti aupaklikult. — Tervitatav on kooliteenija ja nõuab õpilastelt enese vastu suurt lugupidamist. Tal pole üldse hääd vahekorda õpilastega. Nõudes õpilastelt igasuguse koolikorra täitmist ja praalides viimastega igal võimalikul juhul, on viimased teda hakanud „Direktoriks“ kutsuma.

batlunud. Raekoja kell pööras juba tüki aja eest kolmveerand. Tänavalaterna valgus kahvatub, nagu häbeneks ta punast koitu.

Pruuni, kahepoolega ukse üks pool avaneb iga sisseastuja puhul. Raudkuulike nõõri otsas, mis avatud ukse jälle kinni vinnab, peab ikka sagedamini liikuma seinal üles ja alla, kuna

Lars Lii.

Pühitses 28. veebr. s. a. oma 75-a. sünnipäeva.

Nii kühveldab „Direktor“ lund ja peab hoolega silmas neid, kes teda ei tervita. Kalaturu poolt tuleb aga paar suuremat poissi. Teretamise asemel virutab pikem neist jalaga kaare kohedasse lumme, mis hävitab suure hulga „Direktori“ tehtud tööst. Kühveldaja vihaselt kissitab silmi pimedasse kooliõue kadunud poiste suunas. Ta võtab siis luua, pühib kõnniteele paisatud lume ja asub puhtale jalgrajale liiva raputama. Ilmgi muutub soojemaks, näib nagu kipuks isegi sulaks minema. Suurem osa õpilasi on ju-

kell läheneb juba kaheksale ja seetõttu tulijaid palju.

Kõik suunduvad koridori, kust viivad ukseid rõivanagide juurde rõivastusruumi. Seda sagimist ja ruttu, mis valitseb ses pikas kitsas koridoris! Uued tulijad ruttavad trügides läbi teiste, pildudes portfelle aknalauale ja isegi seina äärde maha, et kiiresti lahti rõivastuda. Korrapidajad tõttavad õppevahendite, kriidi ja võtmete järgi. Päevaraamatupidajad kiirustavad päevaraamatute toomisega. Mõned katsuvad omavahel vahetada

mõtteid, pugesed nurkadesse, kus liikumine väiksem. On ju ka nii palju rääkimist, küll jagada muljeid möödunud koolipäevast, küll rääkida algavast.

Äsja lund kühveldanud kojamees liigub tähtsalt õpilaste keskel, talimüts punetavas pääs, pihtkasukas seljas. Tema peatseks ülesandeks on helistada õpilased klassi. Seepärast suunibki ta sageli oma karvavõsas-tikku uppuva näolapi vastu seinal olevat ümmargust kella, et silmi kisistades jälgida pikema osuti lähene-mist ajale, mil tal tuleb minna kellanuppu käänama. Kuna selleni veel mõni minut aega on, leiab ta mahti käia õpilaste keskel ringi, et tabada mõnd „kuriteolt,“ mõnd, kes katsub pugeada lumiste jalgadega ja lumiste rõivastega kooliruumi, või mõnd, kes upitab rõivastusruumis pirni välja käänamä, et pimedas kinkida teisele tubli kõrvakiilu. Paratamatult põlgavad mürglitegijad seda kojameest, keda omavahel „Vaskaks“ hüütakse, sest tal olevat moeks õpetajaile poiste pääle käia kaebamas. Sellest vaikselt põlgusest on aimu Vaskal enesegi, kuid seda tähtsama nõoga kää-nab ta kellanuppu, milliselt viivad juhtmed teisele korrale suure elektri-kella juurde, mille helina nõiavõim kihutab kõik õpilased klassidesse. Koridoris kiirustab veel mõni üksik, et jõuda enne, kui ilmub sinna õpetaja, kes hilinejaid üles märgib, oma klassi. Klassides vaikib sumin, sellejärele, missugusesse õpetaja en-nem sisse astub. Koridori kuulub vaid õpetajate kõnekõminat ja vasta-vate õpilaste hääli.

Karl Mänd, pisike vanema klassi õpilane, kiirustab üle jõejää kruusa-tatud jalgraja mööda koolimaja poole. Ta ükskõiksele, pisut torssis puneta-vate silmaalustega näolapile ilmub süüdlase ilme, kui ta kuuleb raekoja

kella kaheksat võimsat lööki, mis vii-vad püüde kiirustamiseks, kuna hili-nemine on paratamatu. Karl aeglus-tab käiku ja mõtiskleb, et ongi päris mõistlik täna hiljaks jääda, kuna esi-messe tundi on riskantne minna. On nimelt tund, mis Karlile põrmugi ei meeldi, kuna see aine talle huvi ei paku ja seetõttu ka alati õppimata on.

Karl hiilib koolimajja ja paneb vaikselt palitu ära, et siis terve esi-mene tund pimedamas koridorinurgas pühendada järgmiste tundide etteval-mistamiseks. Teda silmab aga kor-rapidaja õpetaja, kes on lõpetamas hilinevate õpilaste ülesmärkimist, et minna klassi, milles õpilased alles kõrvulukustavalt lärmaavad.

„Noh, Mänd, kas kell oli jälle taga?“ pilkab õpetaja. „Minge kiiresti oma klassi!“

Säärane käsk muudab silmapilkselt varemeks kogu kavatsustehoone ning ukse taga kõhatades astub Karl oma klassi.

Õpetaja, kes suurema osa pois-
test on rakendanud kaartide ülessead-miseks ja „loodimiseks,“ silmitseb sisseastujat temale omase pilguga hal-likate tugevate kulmude alt, lükkab laia peoga üle oma palja päalae ning lausub:

„Noh, kõige väiksem rüütel, hil-jaks jäite pisut! Aga küll me teid ootasime. Vaadake, kas see kaart pole viltu? On! Näete! Tema on kõige väiksem, aga näeb ära, et kaart on viltu, aga teie mitmekesi ei näe. Istuge kõik, Mänd seab kaardi õteti!“

Karl seab, kuid ei saa ikka kaarti soovitud tagajärge. Viimaks kutsub õpetaja ühe tütarlapse, kes kaardi veel rohkem viltu ajab, kuid sellega jääb õpetaja juba rahule, lausudes „rüütlitele“:

„Näete, te pole väärilised rüütli-seisusesse!“ (Järgneb.)

Inimesed andestavad kergemini meie puudusi kui neid paremusi, millega oleme neist ees.

See, kes on nõudlik enda vastu ja leplik teiste suhtes, valmistab endale rahuliku vääraluse.

V. A. Koskenniemi.

Prohvet.

Ja vaata, üks mees, tolmune ja higine, kõndis ja rääkis valju häälega. Aga palju rahvast käis temaga ja karjus:

„Vaata hulgust!“

„Häbematu logejeja!“

„Missugune vilets kerjus!“

„Tööta, laisk armuleiva sõõja!“

„Ennäe kõnelejat, prohvetit!“

Aga seesinane sammus julgelt ja kartmata. Ta kandis räbalaid oma

järjel ja paistus nende nägudel on sügav ja tõsine. Aga nende pääd on paljad suurest tarkusest ja nende habemed pikad paljust mõtlemisest. Ja nad laovad patud hunnikusse kaalule. Aga ma näen halbu tegusid rohkem kaaluvat. Ja vaata, su isandaid näen ma hiilgavate tulikeelttega kirju kirjutada. Aga nemad kirjutavad: „Häda, häda, häda!“

„Vaata, ma näen su valitsejaid,

III-a kl õpilasi Vastseliina lossi varemete juures kevadel 1933. a.

ihul ja sandaale oma jalas, ja käes hoidis ta pikka keppi. Ja vaata, ta silmad olid pisaraid täis, kui ta tõstis nad üles rahva poole. Ta häälvärises, kui ta rääkis rahva vastu:

„Vaata, ma näen suurt hukatust sinu pääle tulevat, oo rahvas! Sest enne, kui saab täis aeg, kisendavad teie patud üles isandate poole ja teie käristate hirmus omad riided seljast ja raputate tuhka pää pääle. Ja teie, oo tütrede, nutate, sest teie ep ole mitte tahtnud vagad olla eneses ja oma isandate vastu, kes määravad teie saatuse ja on kõigi tuulte valitsejaks sellessinatse ilmas.“

„Vaata, ma näen su isandaid kohut mõistmas sinu üle, oo õnetu rahvas. Aga nad istuvad oma au-

kes naise soost, ütlevat selle vastu, kes on ülem kui teised: „Kas ei pea me rahvast enam rõhuma, sest vaata, neid on palju saanud laotuse alla?“ — Ja see, kes on ülem kui teised, küsib nendelt, kes on mehe soost. Aga need ütlevad: „Jah, seda meie peame tegema, sest neid on palju saanud laotuse alla.“

„Aga sina, rahvas, saad hoigama raske ikke all ja su nurisemine saab olema suur.“

„Paranda ennast veel rahvas, kuni hilja ei ole. Ohverda magusat suitsetamisohvrit, et jumalail sust häämeel oleks. Sest kes ep ole jumalate meele pärast, oo kui surnud ehk ta küll elab.“

„Paranda, oo rahvas, ennast, sest aeg on ligi tulnud!“

Aga rahvas sai vihaseks selle pääle ja paljud hakkasid kinni tema riie- test. Ja nad kisendasid: „Surma temale, valelikule, kuidas ta meid mõnitab, kuidas ta meile üha halba kuulutab, kes meie isegi rõhutud ja vaevatud oleme raskest tööst, kes meie raskesti kannatame.“ Ja nemad võtsid tema, vedasid teda maadpidi linnast välja müüri juurde ja kisen-

dasid: „Surm temale, mõnitajale; surm temale!“

Nemad võtsid kivid ja viskasid tema pääle, nii et ta maha langes.

* * *

Ja vaata, õhtu oli. Vahid puhusid vallilt pasunaid ja sõdurid sulgesid raskeid linnaväraavaid.

Päike vajus.

Viimane Maltsveti soost.

Meie klass.

Meie klass asub alumisel korral. Pimedas koridoris paistab vaevalt väikesel tahvlikesel: III-b. Klassi õpilaste järele otsustades peaks see olema kenake klass. Ja astudes klassi leiad, et ruumidki pole viletsad. Klassis on täpselt 20 pinki ja samapalju tindipotte, kolm akent, üks uks ja üsna korralik tahvel.

Sellega oleks klassi vara peaaegu kõik nimetatud.

Pardon!

Kõik siiski veel mitte.

Tagumist seina kaunistab meie ärkamisaja lüüriku Lydia Koidula pilt, mis kuidagi õiges asendis ei taha püsida.

Klassi aknaist avaneb väljavaade kooliõuele. Ja vahel leiad päris kenakest ajaviidet, et silmitsed pallimängijaid. Hetkeks unustad siis raske algebra ülesande ja tahaksid välja minna. Õpetajad arvavad aga muidugi teisiti ja maalivad oma raamatusse jälle ühe arvu ja halvemal juhusel lubavad konverentsil korda kärpida (seletatav kriisijaga!).

Tahvel on me klassi au ja uhkus. Tal pole nii õelda otsa ega äärt. Matemaatika tunnis peab pedagoog ikka ütleva: „Mitu korda ma pean teile ütleva, et peab algama tahvli algusest. Kuhu te tahate siis selle pika ülesande kirjutada?“ No annab

siis õpilasel enne otsida, kui leiab tahvliserva kätte.

Oleks ülekohtune jätta puudutamata ka pinke. Kaugelt paistavad nad ju kõik ühesugused, kuid vaadates neid lähemalt, näed paljugi huvitavat. Pingi järele võid otsekohe otsustada, milline õpilane sääl istub. „Elavama“ õpilase laud (elavamaks õpilaseks nimetatakse säärast õpilast, kes nii õelda elab, selle vastand on see, kes ei ela ega sure). Viimane tüüp leidvat aga pedagoogide hindamist) väljendab otsekohe õpilase hinge. Laual tehakse eelarveid (näiteks kui õpilane tahab õppeabinõude pääle minevast rahast kombineerida kino- raha). Mõne luuleliste kalduvustega õpilase pingile on kirjutatud:

Spiker meie eel,
käi sa elu teel,
kuni meid sa siit
üllikooli viid!

Ehk näiteks meie klassi primaõpilasel on lauale kirjutatud: 2 = 4.
(See on ainuke märk, mida sealt leida võib).

Lauaga tihedas ühenduses seisavad tindipotid. Need on küll vist kunagi olnud valged — praegu aga on raske nende värvi kindlaks määrata. Näib nagu oleks keegi oma

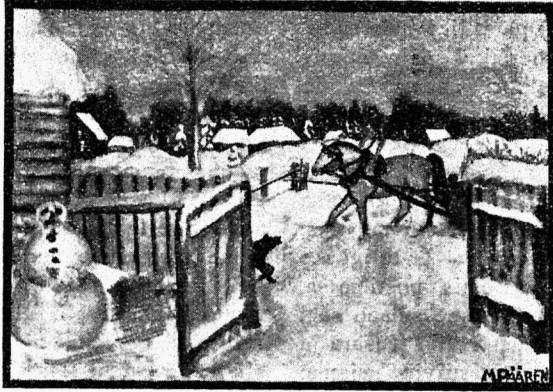

viha neile välja valanud. — Jah, vaesed tindipotid, ja ometi ilma nendeta me läbi ei saa!

Sellega olen andnud oma klas-sist kirjeldise, nii nagu ma teda oma arusaamise järele näen. Aga

igauks võib ju mõelda midagi juurde, nii näiteks meeldiks vahest mõnele kirjeldada ahju. — Palun, ahi on ka väga tarvilik ese.

Albert P.

Talvemaastik.

M. Päären (II-b kl.)

Kurbus.

Lai ja piirita on legendik, ääreta, otsata nagu unistus . . .

Ja mina üksinda, päris üksinda rändan trööstita igaveses vaikuses, hääleta õhus. Miks ei ole mul rahu? Ma mürgitan ajud, tallan lootused jalgade alla, ma nõrgestan mõtlemist, sest tean, et kurbus minust kaugel ei ole. Kuulen ta kaebust, nuttu ja vingumist.

Oo, ma ei taha, ei taha, et sina, kurbus, see oled, kellel oleks võimus minu üle.

Lai on legendik, lõppematu on vaikus, mis mind kartma paneb. Ma jooksen, torman üle mätaste, üle kraavide, komistan, kukun, tõusen uuesti . . . jooksen hulluna, metsikuna. Külm õhk vuhiseb kõrvust mööda. Kuid kurbus, ta on ikka mu juures. Ta keksib ja hüpleb, ta roomab, irvitab, hõõrub rõõmu pärast käsi. Ta kummardub, püüab mind.

Tule, lootus, tröösti mind! Tule rõõm, vii, päästa mind, kinnita mind. Kanna mind kaugele, kus hiilgab, läigib päikesest meri, sinna, kus vaikust ei ole, kus meri tasast laulu õnnest, ilust laulab.

Lootus, mu kõige parem seltsiline, tule ja täida mu südame tumma igat-sust ja kanna mind sinna, kus ma rõõmuhool hõisates end karastavasse jahedusse võiksin heita. Siis nutaksin rõõmu pärast . . .

Tee seda, mu sõber! Sul on palju jõudu, sa võid mind aidata.

Rõõm, sa näed mu hinge ja tead, et ma noor olen, et mul sinu üle õigus on. Valmista mulle õnne, et võiksin kõrgelt kaljult merele, piira-matusele, igavikule silma vaadata, kuulda vägevat häält ning selle juma-luse ja pühalikkuse ees — vaikida.

Benno V.

Nipet-näpet.

Ühel õhtupoolikul nägin, et suur mees, kandes seljas puust maja, sammus kooli õue. Arvasin, et no nüüd tuuakse uus koolimaja. Mõni arvas jälle, et see vana „lobudik“ keset õue lõhutakse ära ja seatakse uus maja asemele. Oleks saanudki „vassad“ natuke mugavama korteri ja võib-olla oleks mugavamas einelauaruumis õpilastele „tsäiu“ ja sai ka paremini maitsevad. Kuid neljapäeva õhtupoolikul nägin, et uus koolimaja viidi direktori aeda. Läksin vaatama ja ennäe imet: me oma klassi poiss töötas säääl nii, et „silma punnis“ ja higipiisad otsa ees. Tagus parajasti teivast maa sisse ja hakkas nüüd maja teiba otsa tõstma. Tahtsin teda aidata, kuid ta ütles, et hää küll, tulen ise toime. Ja tuligi ise toime. Võttis maja ja tõstis posti otsa. Mina arvasin, et no kuidas see seisab säääl posti otsas, kuid ennäe, võttis vasara ja naela ja lõi kinni ning jäigi niiviisi seisma. Küsisin siis, et miks ta selle maja nii kõrgele teiba otsa paneb, et kas uputust on karta (see võib ju väga võimalik olla, et Emajõgi end kevade tulekuga üle ujutab) ja kas siis majake meid kõiki uppumishädaohtu päästa suudab. Kuid klassiveli küsis, et kas ma veel ei tea, et see saab linnukeste söögilauaks. Siis ajasin mina ka silmad lahti ja nägin, et see oli ju päris väike

majake, aga mitte suur, mis koolimajaks oleks kõlvanud. Läksin ja seletasin ka teistele, et see polegi uus koolimaja, vaid linnukeste söögilaud. Me ilus pika kaelaga linnuke mängis praegu kojameest, pühkis treppi, sest väravast astusid sisse kaks „tekliga daami“. Eks siis pea tee puhas olema! Me soovitame trepipühkijale, et ta enam kodus ei sööks, sest loodusloomaatika seksioon on nii lahke olnud ja linnukeste toitmise sisse seadnud. See rõõmustas teda. Ta ei lubanudki enam kodus süüa. Läksime „kampaga“ koolimajja. „Kõnkasime“ säääl niisama edasi-tagasi. Vassa ütles vihasele, et tõmmake aga. See andis meile veel rohkem hoogu ja me hakkasime pimesikku mängima. „Oh kui lõbus! Oh kui lõbus!“ kilkas linnunimega klassiveli. Hullasime säääl kuni referaatkoosoleku alguseni ning läksime siis referaati kuulama. See oli loodusloomaatika seksiooni korraldusel. Kuuldavasti korraldab nimetatud seksioon järgmisel neljapäeval ekskursiooni tähetorni. See oleneb muidugi ilmastikust: on ilm pilvine, siis „jääb ära“! Ja nii need päevad ja nädalad veerevad, kuni varsti kolmaski veerand jõuab lõpule, mil mõnigi mees kahetseb, et liiga palju „poppi“ on tehtud.

Inco.

„Iloli“ nr. 3 arvustus.

Keskoolinoorte elu, nende sihtide ja otsingute ning eriti kirjanduslike võimete parimaks peegliks on õpilaste oma ajakiri. Noortele enestele on aga need esimesed noorustelised trükimustas sulesünnitused võimete tunnustuseks ja ergutuse lätteks. Neist ridadest võivad kasvada ja välja areneda viimaks sisukamad read — raamatud, seepärast minu sümpaatia teile, noorsoo ajakirjad!

Meie kooli ajakiri „Iloli“ on paremaid noorsoo ajakirju Eestis. Kuid

kõige paremaski vanade ajakirjas leidub konarusi ja vesivõsusid, samuti ka meie „Ilolis“.

Raamatuvirna alt leiangi „Iloli“ nr. 3, välimuselt soliidse ja peenemaitselise. Kaane taustaks on tagasihoidlik hall-roheline, mis eriti sobiv joonistusele „Kased“. Esteetiliselt naudingut pakub lihtne aga puhas ja korralik tähtede ja konstruktsioonide väljatöötus. Veidi häirivana mõjub kombinatsioon kooli nimetusena, mis jätab hajuva ja pooliku mulje. Piira-

tuna joonega, oleks ta täiuslikum ja ühtlasi maitsekam. Kuid üldiselt võib kaanega rahule jääda.

Käesoleva jõulunumbri avaartiklik on „Jõulurõõm“. Kahjuks on aga kirjutise põhimotiiv, jõulurõõm, vähe esile tõstetud, mispärast suurest ja kõikihaaravast jõulurõõmust jääb ah-

humäe radadel“. Sisuliselt on laul õnnestunud. Ridadest õhkub kaduviku sentimentalismi ja surmakalmistu hõngu. Autor on väljendanud seda nii armsalt ja soojalt, et tahtmatult meenub kalmistu oma ristide merega ja igavesti lahkunutega, kuid „kes keelaks neid, kes kutsuks nad veel

Saare veski

V. Toots (III-k. kl.)

mane aime. Nähtavasti autor on harjunud enam kõnelema kui kirjutama, ja kõnena võib see olla täiesti häa, kuna häälamisega saame jõulisemalt alla kriipsutada põhiideed — jõulurõõmu.

Järgmisel küljel kiindub meie pilk esimesena Gustav Suits'u portreesse. Kliše on selge ja häa. Samuti nägu ja selle ilme on õnnestunumaid G. Suits'ust, võibolla kõige parem.

Kuid mööduda ei saa me kuidagi rasvaste tähtedega trükitud V. Mikelsaar'e luuletisest „Rõuge ja Ra-

tagasi?!...“ Aga värsitehniliselt on luuletis viimistlemata. Värsimõõt on lonkav ja ebaühtlane, mistõttu luuletise väärtus tunduvalt kannatab.

Rõõmustav on näha noorte ajakirja veergudel ka vanameistrite ridu. Käesolevas leiame G. Suits'u läkituse „Iloli“ perele. Oleksin lemmiklaulikult aga rohkem lootnud, midagi selgemat ja pidevamat. Kuid neis mõttekildudes on vähe ridu, aga palju sisu, mõtteid ja ideid.

Järgmine töö „Augusti-öö“ on järg eelmisest numbrist. Hirve Varik on

näidanud ses töös ka oma sisulist tugevust. Sündmustik on huvitav ja maaelu iseloomustav. Tüüpide kujutamises on oldud tähelepanelik ning suuresti on leitud tegelasis koomikat ja väiklust. Maalist miljööd kriipsutavad omakorda alla lõunamurdeline kõnekeel ja rahvapärased üt-lused. Kompositsioonilt jätab töö aga mõndagi soovida, näiteks libiseb autor jutu kulminatsioonipunkti kergelt ja pääliskaudselt üle.

Võrdlemisi hästi on õnnestunud Al. Bl(uum'i): „Mida jutustavad mulle hõbepääkesed pajud“. Kirjutise sisus ja stiilis valitseb harmooniline ühtlus, mis on töö tugevam kül-g. Nukrutsevalt-melanhooselt on autor kujutanud pajurauke õhtupäikese kul-las, kõrvutades noorust vanaduse elu-tarkusega.

Põnevalt ja huvitavalt, ilma tüli-tavate fraasideta, on kirjutatud „Jõu-lukuusk“. Ka kompositsiooniliselt on töö õnnestunud, moodustades ühtlase terviku.

„Kilde hõimrahvaist“ on vähem huvipakkuv, võibolla aine tutvuse tõttu. Kuid tähtsust tal on ajakirja veerul, sest ta annab küllaltki laiaula-tusliku ülevaate meie ühisest hõimust, millel suur tähtsus noorte rahvustunde süvendamisel.

„Talvine hommik“ on armsalt ja peenemaitseliselt kirjutatud, paku-des esteetilist naudingut. Aines ja stiilis valitseb kooskõla. Laused on lühidad ja selged kui talvine hommik.

Erilise sümpaatia teenis „Haap-salu Väiksen-Viigin“. Ainelt on ta omapärane, keelelt uudne, kirjutatud andumuse ja armastusega, detailselt ja huvitavalt.

Arvustus möödunud aasta „Iloli-
test on huvitav oma statistiliste and-mete poolest. Eriti kibe näib olevat autor pühenduste vastu, mida oleks tarvis välja rookida. Roosiristlane aga pidagu meeles, et „Iloli“ on noorte ajakiri ja noorte ajakirja suur oma-pärasus seisabki pühendusis, kus kõige paremini on väljendatud noorustuli, noorte sihid ja aated.

Kroonika koolielust on täiesti omal kohal, kuna meie ajakiri peab osali-selt ka ajalehe ülesandeid täitma.

Klišeed ja joonistused on erandi-tult hästi õnnestunud, samuti rahul-dab ajakiri trükitehniliselt.

Üldiselt võime „Iloli“ nr. 3 täiesti rahule jääda ning selle üle isegi uh-keid olla. Kuid püüd olgu: üha hääst paremat!

F. Kuhlbach.

Poolaastat „T. T. G.-d“, „lil'i“ ja vähe „Karuohakat“.

Sirviden neid kolme kooliajakirja, saad kolm erinevat muljet, tunned igast hõõguvat ise elu, ise hõngu. Juba välimuselt erinevad nad: valge, roheline, beež; formaadilt suurim on „T. T. G.“ väikseim aga „lil.“ Plakatkiri kaunistab „lil.“ ja „T. T. G.-d“, „Karuohaka“ kaas näeb aga muutlik olevat.

Tervelt viis numbrit „T. T. G.-d“ on ilmunud möödunud poolaastal, kuid ainult üks number „lil.“

„T. T. G.“ sisaldab hulga artikleid,

mis eranditult täis soojust ja optimismi, vaid jõulunumbrin ilmunud H. P. artiklin „Tantsu mõju õpilastele“ on tunda vähe protesteerivat koloriiti.

„T. T. G.“ „Kooli elu“ on nurk, kun iga pisemgi õpilasüritus registreeritakse ja sellisena on ta äärmiselt täielik. Suure-pärane on „Igapäevase elu entsüklopeedia“ oma huvitavate küsimustega ja „Kirjandus-teooria konspekt“, kun käsitletakse detai-lideni kirjanduslikke ilureegleid.

Vaadelden luuletisi, pead kurbusega

mainima, et tütarlapsed ei pea palju kinni oma õpetaja õpetustest ja eelistavad vabavärssi, indriimegi, mis aga kõige pahem: sepitsevad värssse liiga suure meisterlikkusega. On aga siiski ka päris keni laule, nagu: Helja „Õhe!“ ja „Oo!“ ja —rt'i „Koituigatsus.“

Jutunditest tõmbab endale tähelepanu A—n'i „Esimene lumi.“ Mitte küll stiililt ega sisult, vaid oma tempolt väärib ta mainimist. Sündmus areneks säääl nagu sekundi murdosa kestel, vaatamata isegi sellele, et antakse edasi kogi päeva muljed.

täiesti auhinnaväärsed tööd. Vähemõnnes-
tunud oleks vaid „Esperanto tsempion“ ja H. P. arvaten — õpilaskonna vanemate-paar.

„Iili“ karikatuuren on elu ja huumorit. Võrrelden neid „T. T. G.“ karikatuurega tunduvad viimased nagu kuivadena, nagu kopeerituina. Samuti seisavad V. Birgi linoollõiked „Varanduste jälil“ ja „Majak“ omalt tööpuhtuselt ja oskuselt klassi kõrgemal kui „T. T. G.“ L. Raba ja H. Sika tööd, kuigi ka viimastest on küllalt individualismi, et olla rahuldavad.

„Iil“ nr. 1 on tantsunumber. Jutuaineks

Söömaag.

Vengerfeld (II-a kl.)

Kenakesed lugeda oleksid ka „Ennustus“, „Sügismeeleolusid“ ja „Veerandi lõpp“, kuid paraku on sellega pea kõik „T. T. G.“ jututoodang loendatud — aga veel tahaksin, vähe on neid!

Ainus pessimist „T. T. G.“ peren näib olevat H. P., kuid põhimõttega: oma on oma ja võõras on võõras. Ilmekalt tunned seda L. Kibuvits'a „Rahusõidu“ ja „Iili“ arvustist lugeden, kun esimene paremaks tehakse, kui ta üldse olla võib, teisel aga ainult hää paber on — ja seegi vaid paremal juhul.

H. P. leiab, et „Iili“ karikatuurid on kehavõitu.

Ei saa nõustuda selle väitega. TPG-i ajakirja „Iili“ karikatuurid on vägagi hääd, eriti „Kalevipoja jälgedes“, mis kujutab härra Vaigla stipendiaadisõitu Soome, ja „Kaks lahutamatu sõpra“, s. o. härra Venderi karikatuur vihmavarjuga. Need on

on tants, ja tants figureerib enamiken töin, ent paremini on õnnestunud artikkel: „Kui mina tantsisin...“ Väga ülevaatlik on ka M. Põdra artikkel: „Rooma gladiaatoritest“, kun üksikasjalikult käsitletakse gladiaatorielu ja -kombeid.

Kaks viimast „Iili“ lehte on pühendatud kooli kroonikale ja ristsõnale.

Olen saanud vaid muretseda 1933. a. märtsi „Karuohaka“, mis nüüd vananenud ja seepärast ma ei tahagi teda arvustada, vaid vihjaksin mõningale puudusele, mis võiks olla teisiti. Eriti torkab silma luuletiste puudumine, mis tütarlaste ajakirjaga sugugi ei taha sobida. Samuti võõrastav on lugeda lehe keskele, aukohale trükitud kirjavastuseid, kun E. V.-le vastatakse, et „Pole õppinud“ ilmub edaspidi ja Iiri Surnole, et luuletis „Ema“ pole värsimõõdult vastuvõetav. Kui „Karuohakas“ oleks toonud kirjavastuste asemel „Ema“ ja

Elina Vaara „Muinasjutt armastusest“ asemel „Pole õppinud,“ siis oleks esitatud kõik originaalne, mis ENKSTG silmapilgul pakkuda võis.

Isikukirjeldused räägivad nii mõnestki karikaturistist, kuid see tuudub kiitlemisena, sest kogu numbrin pole ühtki karikatuuri.

Pean lõpuks ütleva, et iga ajakiri kajastab ilmekalt oma kooli, igaüks neist on püüdnud anda parimat ja nad on suutnud rahuldada lugejat. Õpilasajakiri on õpilaste „varastatud“ aja produkt ja seepärast on andeksantavad ka nende vead. Jääb vaid soovida, et liigutaks edasi samasuunan.

Roosiristlane.

Keelenurk.

Keeleuenduse vajadusest.

Keeleta ei suudeta kujutella kirjandust, kirjanduseta keelt. Väljendamaks midagi, kas suuliselt või kirjalikult, peame omama keelt. Keel aga peaks olema puhas ja kõlav, siis on ta kultuurne ja on tema omanik, rahvas, kultuurne.

Eesti keel, ehkki imeteldav oma ilu ja kõlavuse poolest, on praegusel ajal puudulik. Seepärast on iga eestlase kohus arendada, ilustada ja poleerida oma emakeelt, lisada tarmu ta arenemisele. Meile tasuks on lootus, et cesti keel, sooritanud samase arenemiskäigu kui teised kultuurkeeled, jõuab esimeste sekka oma ilu, kõla, puhtuse ja värvikuse poolest.

Kui on iga eestlase kohus aidata kaasa keele arengule, siis on see ka meie kohus, kaasvõitlejad.

Meie agaraim keeleuendaja mag. J. Aavik paneb kõik lootused keelereformi suhtes just noorile, sest vanema generatsiooni seas omab ta tugevat opositsiooni (solvatakse teda keelerikkuja nimega jne.).

Nii siis, kaasvõitlejad, asuge agaralt puhastama, ilustama ja tegema sõltumatuks meie armsat ja kõlavat emakeelt, mis veel kubiseb igasugu germanismest, kadakaslustest jne. Jõudu selleks!

Karl Kukk.

Uusi sõnu.

elvatu (kunstl. l.) — ühesuguseta, see mil pole endaga ühesugust samavõrdist; Poiss on ju otse elvatu oma haruldase leidlikkusega!

jallidus — armukadedus. Sõna on kunstlikult loodud, kuid põlvneb siiski prantsuse keelest; tuleb sõnast „jallis (jalli)“ — armukade.

jäigistama (soome k.) — kangeks tardenuks, liikumatuks minema (prants. „se naidir“). Ja siis tõstis ta pilgu üles ning ... jäigistus.

kirgas (kirka) — selge, hele. Sõna on laenatud soome keelest. Kella osut näitas alles vähe päale kuue, aga juba vajas suur tulikum päikeseketas kirikalt tumeda metsaviiru taha.

mankima — (mangin) prants. k. — fraseoloogiline sõna; midagi tegemata jätma (saksa „verfehlen“, ingl. „to fail“); näit.: „ta ei mankinud ütlemast“ — s. t. ta ei jätnud, ei unustanud ütlemata, ta ütles tingimata.

määratlema (soome k.) ära määrama, defineerima.

neima, a (kunstl. l.) — kättemaks. Tulctis: neimama (neimata) — kätte maksmata.

oire (II välde), om. oire (III v.) soome k.) — eeltundmus, aime, sümptoom. Halb oire valdas ta.

seerma (seeran, seerda, seernud, seersin, seeris) välja kennatama. Lapsuke seeris vaikselt oma valu. Seermatu — väljakannatamatu.

soosing, u soome k. poolehoid. Tundsin juba esimesest silmapilgust, uus-tulnuka vastu sooja soosingut.

sulnis (sulni) kunstl. l. — meeldiv, magus, armas. Suveõõ oli vaikne, sulni õhuga küllastunud.

tavatu — ebaharilik, erakordne; sellist ebaharilikku, erakordset sõnumit ei suuda uskuda.

tunnelm, a — tundmus, meeoleu.

tõik, tõiga (kunstl. l.) — tõsiasi, fakt.

ujur (i) — voorimees.
 elbitama — hooga viskama.
 haihtuma — õhku laiali minema.
 hõilama — valjusti laulma, hõiskama.
 hõngama — lõhnama, hingama.
 irduma — lahti tulema.
 irrutama — lahti ajama.
 kirgas — hele, silmapimestav.
 laveerima — ristlema, loovima.

luup (-bi) — lootsik.
 raev (-u) — meeletu viha.
 venma — ruttama.
 seirama — järgnema, jälgima.
 sööstma — tormama.
 taba (tava) — komme, pruuk.
 üllas (ülla) — suursugune, õilis.

Miralda Tõnisson.

Koolielu.

Aktuse

E. V-r. aastapäeva puhul korraldas Rahvuskultuuriline ring. Aktusel esinesid kõnedega õp. Adamson ja õpil. F. Kuhlbach. Deklamatsioonid esitasid õpilased L. Kuslap, M. Tõnisson ja S. Jakobson. Muusikaringi koor tõi kuuldavale laulud „Eesti, mu kodu“ ja „Õitse, kasva, ela!“ Tervituse riigivavem K. Päts'i 60. sünnipäeva puhul ütles õpil. H. Tammur. Meeleolurikas aktus lõppes ühislauluga „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm!“

H. T.

Rahvuskultuuriline ring

korraldas kindr. Johan Laidoner'i 50. a. hällipäeva puhul aktuse, mille ülesandeks oli anda ülevaadet meie suure rahvuskangelase elust ja tähtsusest me rahva elus. Aktuse avas koor lauluga. Järgnesid deklamatsioonid õpil. L. Kuslap'ilt, M. Tõnisson'ilt ja S. Jakobson'ilt. Kujuka ülevaate meie end. väejuhi elukäigust ja tegevusest kuni praeguse ajani andis õpil. M. Park. Meeleolurikas aktus lõppes H. Tammur'i lõppsõnaga ja ühislauluga „Eestimaa, mu isamaa“.

H. T.

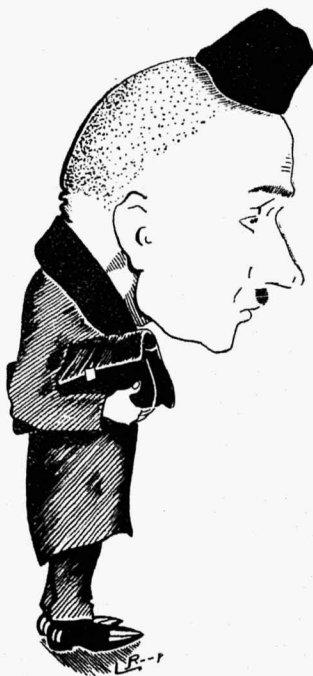
Keskkoollidevaheline novellivõistlus ja kirjandusõhtu.

Tartu Keskkoollide Õpilasvanemate Koondis korraldas Tartu keskkoolidevahelise novellivõistluse, mille lõpptagajärgede avaldamine oli 27. veebruaril s. a. korraldatud kirjandusõhtul TTG ruumes.

Avakõnega kirjandusõhtul esines TKG õpilane F. Kuhlbach ja novellivõistlusest andis ülevaate hr. D. Palgi. Oma luuletistega esinesid V. Mikkelsaar, TKG, ja G. Adamson, TÕG. Õhtut kaunistas TPG or-

kester, klaverisoolo V. Priks'ilt, TTG, ja laul prl. Th. Krigul'ilt TK Muusikakoolist. Osavõtt õhtust oli elav.

Huvitavama osa õhtust moodustas aga novellivõistluse tagajärgede avaldamine. Võistlustõina oli esitatud 19 novelli. Žürii — Joh. Aavik (juh.), F. Kuhlbach

„Höp-höp-höp! Arendage mõtet!“

(sekr.), Fr. Tuglas, D. Palgi, O. Urgart — oli otsustanud esimest auhinda mitte välja anda. Teisi auhindu anti aga kaks: H. Puusepale, TTG, „Päikesekupi valgahuse“ ja E. Tõnissonile, TP, „Titriksoni-eide lemmiku surma“ eest. Kolmandaid auhindu anti kolm, milledest kaks sai A.

Puutsa, TKG, novellide „Kodu“ ja „Täispöörde“ eest ja J. Kõks, TP, oma „Aeg ei tühiseid püstita“ eest sai samuti kolmanda auhinna. Pääle nende auhinnati F. Kuhlbach'i, TKG, „Tasutud võlg“ ja O. Rooser'i, TÕG, „Ring on tehtud.“

Auhindadena anti kõigile 7 kr. väärtuses kirjandust, pääle seda II auhinnale à 15 kr. raha ja III auhinnale à 10 kr. raha.

Üldiselt õnnestus novellivõistlus hästi. Arvestades auhinnatud töid punktide pääle, saame järgmise paremustabeli 1. Kommentrgümnaasium ja Pedagoogium kummalgi 5 punkti, T. Tütarlastegüm. 3 p. ja T. Öhtugüm. 1 p.

Kirjandivõistlus.

TKG vilistlaskogu poolt korraldatud kirjandivõistlus on leidnud õpilasis elavat huvi. Züriile (dir. V. Tubin, õp. H. Jänes ja vil. P. Kanarik) on esitatud ühtekokku 28 tööd. Üksikute klasside osavõtust annab ülevaate järgnev tabel:

Klass	Õpil. eri-keeltest	„Jõulud“	„Koolist“	Kokku
I KG.	—	5	4	9
IV-b	3	—	2	5
V-b	2	—	2	4
II k.	—	3	—	3
III k.	—	—	2	2
II-b	—	1	—	1
III-a	—	—	1	1
III-b	—	—	1	1
IV-a	—	—	1	1
I k.	—	1	—	1
Kokku	5	10	13	28

Deklamatsiooni-võistlus.

8. veebruaril s. a. korraldas muusika-dramaatiline sektsioon deklamatsiooni-võistluse oma kooli õpilastele. Võistlusest võttis osa 9 õpilast. Iga võistleja pidi esinema kahe deklamatsiooniga. Ühe deklamatsiooni valis iga võistleja vabalt oma soovi järele, kuna teine deklamatsioon määrati korraldajate poolt enne võistlust. Hindamiskomisjoni poolt tunnustati esi-

mese auhinna vääriliseks F. Kuhlbach (V-a). Teise auhinna omandas U. Väljaots (V-a) ja kolmandale kohale tuli S. Jakobson (III-b). Võistlus õnnestus kõigiti ja seda jälgis rohkel arvul õpilasi. See oli teine deklamatsiooni-võistlus meie koolis. Esimene võistlus korraldati möödunud aastal karskusringi poolt, millest võttis osa samuti 9 õpilast.

Referaat jahipidamisest.

15. veebr. s. a. korraldas humanitaar-ringi loodusloo-matem. sekts. referaatkoosoleku. Refereeris ksv. Viktor Salve (V-b) teemal „Meie kodumaal leiduvaist jahiloomist ja jahipidamise viisest“. Referaat oli sisukas ja huvitav, mida jälgis rohke arv õpilasi.

Maailmavaatelise ringi kirjandivõistlusest.

Vastu tulles õpilaste soovidele oli maailmavaatelise ringi juhatus pikendanud kirjandite-võistluse tähtaega 1. märtsini. Võistlus on äratanud õpilastes küllaltki suurt huvi. Suurem osa töid on esitatud teemale „Meie noorsoo seisukoht sõja- ja rahuküsimuses“, kuna teemale „Kuidas süvendada usku omariiklusesse“ on kirjutatud ainult üks töö. Võistluse tagajärjed tehakse teatavaks märtsikuul ringi huvitõhtul.

Kunsti- ja reklaamiring

korraldas 8. veebr. referaatohtu. Refereeris hr. Ed. Ahas teemal „Kunstnik prof. N. Triik“. Oma kõnega andis referent (muuseas ka üks N. Triigi õpilasi) huvitava ülevaate meie praegusaja suurima portreemaalija ja esimese eesti kunstiprofessori elust ja toodangust. Lõpuks näidati valguspilte prof. Triigi maalest.

Teiseks õhtu kandvamaks osaks kujunesid ksv! karikaturisti Ed. Maaser'i valmistatud tabavad ning huvitavad karikatuurid. Näidati karikatuure nii õpilasist kui õpetajaist ja iga uus projekteeritav karikatuur andis küllaldaselt tööd koosviibivate õppurite naerumusklitele.

V. T.

Vastutav ja päätoimetaja: H. Jänes. Majandusjuht: E. Moss. Kunstiline nõuandja: E. Ahas. Kirjanduslik nõuandja: L. Kuusler. Talituse juht: K. Väärsi. Tegev toimetaja: M. Park. Toimetus: I. Lockenberg (sekretär), A. Hagel (laekur), V. Mikkelsaar, E. Raudsepp, S. Nieland, K. Kriegerberg, H. Mets ja O. Jaaniado. Talitus: E. Kingsepp, E. Sild, H. Paabo, E. Tubin ja E. Blumfeld. Väljaandja: TKG ja KK Õpilaskond.

Tartu Kommertsgümnaasiumi
XIII aastapäeva

Piduõhtu

reedel, 9. märtsil 1934. a. kell 7 õ. „Vanemuises“.

KAVA:

I

„Merehaldja abikaas“

Ballaad proloogi ja epiloogiga koorile, soprani ja baritonile soolole ning orkestrile.

Sõnad — Jakob Tamm; muusika — O. Eemois.

Kaastegevad: sopr. pr. L. Tubin, bariton hr. K. Põlde ja orkester.

Juhatab õp. hr. O. Eemois.

II

1. „Polka“

Rühmatants TKG naisõpilasilt.

2. „Valss“

Tantsivad V-a kl. õpilased L. Peik ja U. Väljaots — Juhatab õp. prl. A. Kivi.

III

„Neetud talu“

A. KITZBERG'i näidend õp. hr. E. Adamson'i lavastusel.

Näitejuht: hr. E. TÜRK. Seletaja: V-a kl. õpil. F. KUHLBACH.

OSALISED:

Pähni Jaak Jassik, 65 a.	V-b kl. õpil.	V. Salve
Selle lapsed: Heinrich, 35 a.	III-b „ „	A. Pertman
Julius, 25 a.	IV-a „ „	H. Tammur
Urve, 30 a.	IV-a „ „	L. Kuslap
Virve, 23 a.	IV-a „ „	L. Kauts
Anne, perenaise asemel Pähnil, 23 a.	IV-b „ „	L. Konsa
Jüri, sulane Pähnil, 50 a.	V-a „ „	E. Villemson
Epp; tüdruk Pähnil, 40 a.	III k „ „	M. Zäuram
Juku, karjane Pähnil, 10 a.	II-a „ „	H. Paabo
Rajooniülem	III-b „ „	A. Luik
Ääksi Adu, 60 a.	IV-a „ „	O. Jaaniado

IV

TANTS

Hind 40 senti.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOOGU
AR